

Riigikogu maaelukomisjoni istungi protokoll nr 44

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 12. veebruar 2024

Algus 11.10, lõpp 12.18

Juhataja: Urmas Kruise (esimees)

Protokollija: Jaanika Lokk (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Züleyxa Izmailova, Aleksei Jevgrafov, Rene Kokk, Maido Ruusmann, Andrus Seeme

Komisjoni ametnikud: Marin Daniel (nõunik-sekretariaadijuhataja), Merle Kruusimägi (nõunik)

Kutsutud: kollektiivse pöördumise algatajate esindajad Anu Tensing ja Faristamo Eller (MTÜ Loomus), Geit Karurahu (Eesti Loomakaitse Selts), Marika Algepos (Varjupaikade MTÜ), Kati Sulp ja Martin Enn (Rõõmsad Hüpped MTÜ, MTÜ Loomus); Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna juhataja Pille Tammemägi (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivne pöördumine "Loom ei ole asi! Tema koht ei ole poeletil."
3. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Vaadati läbi 5. tönädala (12.-18.02.2024) töökava.

Komisjoni istung esmaspäev, 12.02.2024 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivne pöördumine "Loom ei ole asi! Tema koht ei ole poeletil."
3. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 13.02.2024 kell 14.00

1. Põllumajandus- ja Toiduameti järelevalve põllumajanduses ja toidutootmises
2. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Züleyxa Izmailova, Rene Kokk, Urmas Kruise).

2. Kollektiivne pöördumine "Loom ei ole asi! Tema koht ei ole poeetil."

Urmas Kruuse juhatas sisse päevakorrapunkti arutelu ning andis kollektiivse pöördumise tutvustamiseks sõna külalisele.

Anu Tensing andis ülevaate kollektiivse pöördumise ajenditest ja eesmärkidest (protokollis lisa 1). Ta märkis, et rahvaalgatuse eesmärkideks on tunnistada kehtetuks loomakaitseseaduse (LoKS) § 33¹ (Lemmikloomade pidamine kaupluses) ning sätestada LoKSis lemmikloomade müügi keeld kaupluses. Ta tõi välja murekohana lemmikloomade pidamistingimused kauplustes, mis ei pruugi vastata loomade loomupärastele vajadustele. Loomapoe töötajatel puudub asjakohane väljaõpe ja vajalikud teadmised. Klienditeenindajad ei oska jagada soovitusi ega õpetusi, kuidas looma eest tuleb hoolt kanda. Lisaks ei ole poes võimalik kontrollida uue omaniku tausta, kas inimene on loomavõtuks valmis ja motiveeritud. Puudub ülevaade, kuidas on müügis olevad loomad aretatud ning mis tingimustes loomi on transporditud. Halbade transporditingimuste tõttu võivad loomad haigestuda või isegi surra.

Geit Karurahu tutvustas lemmikloomade müügi statistikat (protokollis lisa 1). Ta märkis, et Eesti Loomakaitseseltsile laekub lemmikloomi müüvate kaupluste kohta ligi 10 kaebust aastas. Ta nentis, et kaebused võivad olla seotud mitme rikkumisega. Pärast loomakaitses organisatsioonide vabatahtlike või Põllumajanduse- ja Toiduameti järelevalveametnike poolt tehtud kontrollide loomade pidamistingimused poodides paranevad, kuid mõne aja pärast muutuvad need endiseks. Tõusutrendis on pisi- ja eksootiliste loomade pidamistingimuste rikkumised kodudes ning nimetatud rikkumiste kohta laekub seltsile u 100 kaebust aastas.

Geit Karurahu, Marika Algepos ja Anu Tensing andsid ülevaate kauplustes müüdavate ja hüljatud loomade juhtumitest. **Marika Algepos** märkis, et looma võib osta igapäevaks. Eelkõige on probleemiks looma uue omaniku tausta kontrolli ning kaupluste töötajate vajalike teadmiste ja väljaõppe puudumine. Ühiskonnas on arusaam, et loom on asi või kaup, mitte elusolend.

Aleksei Jevgrafov märkis, et kollektiivses pöördumises tõstatatud probleeme arutati ka Keskerakonna fraktsioonis, mille liikmed toetasid pöördumist. Ta tegi ettepaneku algatada loomakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu ning palus oma ettepanekut hääletada.

Urmas Kruuse tegi ettepaneku kuulata ära Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi (REM) ettekanne.

Pille Tammemägi andis ülevaate REMi seisukohtadest kollektiivses pöördumises väljatoodud teemade kohta (protokollis lisa 2). Ta märkis, et hetkel on menetlemise järgus kasside ja koerte kaubitsemist reguleeriv Euroopa Liidu (EL) määrus, mis mh kehtestab heaolunõuded lemmikloomade poodidele. Eestis on loomade heaolu reguleeritud loomakaitseseadusega ja põllumajandusministri määrusega nr 76 „Lemmikloomade pidamise nõuded“. Ta juhtis tähelepanu, et rahvaalgatajate esindajate poolt kirjeldatud juhtumite puhul on tegemist kehtiva õiguse rikkumistega. Seega probleemiks ei ole asjaolu, et puudub vastav õigusakt, vaid küsimus on eelkõige järelevalves ja teadlikkuses. Loomade heaolu tuleb tagada nõuete (pidamine, paljunemine, aretus) täitmise, teadlikkuse, läbipaistvuse ning kontrolli, mitte keelamise kaudu. Alternatiivsed müügikanalid ei pruugi tagada paremaid tingimusi. Ta märkis, et ministeeriumi töökavas on LoKS-i muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus (VTK), mis on plaanis saata kooskõlastusringile eelnõude infosüsteemis k.a maikuus. Hetkel ei ole VTKs planeeritud lemmikloomade müügi keelustamist poodides. Üle tuleks vaadata loomaheaolu mõiste ning vajadusel seda täpsustada. Loomaheaolu ei ole enam üksnes looma kannatuste vaba elu, vaid loomapidaja peab pakkuma positiivseid kogemusi ja emotsioone. Ta kommenteeris väidet, et loom ei ole asi. Tänapäevases Eesti õigusruumis käsitatakse looma asjana asjaõigusseaduse mõistes, kuivõrd loom ei saa iseseisvalt langetada otsuseid ega vastutada. Loomapidajalt ei saa võtta vastutust, sest lemmikloom ei saa vastutada enda heaolu eest. Kõneleja oli seisukohal, et asjaõigusseadusest tulenev kontseptsioon täidab oma eesmärgi.

Urmas Kruuse küsis, kas kollektiivse pöördumise eesmärk on lemmikloomade müügi keelustamine kauplustes või lemmikloomade müügi reguleerimine. Algataja esindaja vastas, et eesmärgiks on lemmikloomade müügi keelustamine kauplustes, sest poetingimustes ei ole

võimalik tagada looma loomuomaseid pidamistingimusi. Lisaks on murekohaks loomade transport.

Rene Kokk nentis, et lemmikloomade müügi puhul võiks järelevalve olla parem. Ta märkis, et keelustamise puhul võib lemmiklooma müük liikuda nõ pöranda alla. Ta nõustus, et loomi ei peaks müüma poodides. **Geit Karurahu** nõustus, et mingi tegevuse keelustamisel võib see muutuda nõ pörandaaluseks. Erinevad uuringud on näidanud, et loomade müük võib liikuda „pöranda alla“, kuid mitte rohkem, kui seda on juba praegu. Eesmärk on, et inimesed ei saaks lemmikloomi enam nii lihtsalt poest osta.

Züleyxa Izmailova küsis, kuidas on teistes ELi liikmesriikides reguleeritud lemmikloomade müük kauplustes. **Pille Tammemägi** vastas, et liikmesriikides on ajalooliselt välja kujunenud erinevad praktikad ja tavad. Igas liikmesriigis on looma müügiga seonduv kultuuriruum erinev.

Züleyxa Izmailova küsis, kas Eesti saaks kehtestada karmimaid nõudeid loomade müügile kauplustes ning kas lemmiklooma müüja on juriidiliselt loomapidaja. **Pille Tammemägi** vastas, et lemmiklooma müüja on loomapidaja, kes peab tagama looma heaolu ning kelle üle tehakse järelevalvet. **Urmas Kruuse** märkis, et looma müügiga tegelev ettevõtte peab ennast registreerima.

Züleyxa Izmailova küsis, kas lemmikloomakaupluse müüjatele on kehtestatud mingisugused lisanõuded. Klienditeenindajatel peavad olema teadmised loomade kohta, keda nad müüvad. **Urmas Kruuse** märkis, et looma heaolunõuded peavad olema tagatud. Küsimus on ka selles, kuivõrd on inimene võimeline vastutama looma eest. **Faristamo Eller** lisas, et talle teadaolevalt ei pea lemmikloomapoe müüjad läbima spetsiifilisi koolitusi.

Aleksei Jevgrafov märkis, et kui müüjal puuduvad loomapidamise kohta teadmised, siis ei oska ta selgitada ostjale, kuidas tuleks looma eest hoolt kanda. Tegemist on vajakajäämisega, mida on vaja lahendada.

Rene Kokk nõustus, et lemmiklooma müüjad peavad olema kvalifitseeritud. Ta küsis, kas kollektiivse pöördumise algatajad saavad välja tuua mõne positiivse näite lemmikloomapoe kohta. **Marika Algepos** märkis, et on lemmikloomapoo, mille omanikud on keeldunud loomade müügist, sest see ei ole eetiline. Ta lisas, et lemmiklooma poekettidel on probleeme pädeva personali leidmisega ning töötaja koolitamine on ressursimahukas. **Geit Karurahu** lisas, et ta on tegutsenud Eesti Loomakaitse Seltsis juba 16 aastat ning kahjuks ei ole selle aja jooksul välja tuua ühtegi positiivset näidet.

Maido Ruusmann küsis, kuidas on loomade müük kauplustes reguleeritud naaberriikides. Ta märkis, et kui looma müük kauplustes põhineb eetikal, siis peaks seda eelkõige reguleerima ühiskond ja turg. Tuleb mõelda, missuguse pädevusega inimene võib üldse lemmikloomi müüa. **Geit Karurahu** vastas, et Soomes on kehtestatud nimekiri loomaliikidest, keda ei tohi poodides müüa. Teistes Euroopa riikides on kasutusele võetud loomaliikide positiivne nimekiri ehk milliseid loomaliike võib pidada kodus. Selline lähenemine reguleerib loomade müügiga seonduvat tervikuna, sh loomade transporti, aretust jne. Täna saab koeri ja kasse osta eelkõige aretajate käest. Ka teiste loomaliikide puhul peaks see toimima samamoodi. Euroopa hakkab tasapisi liikuma selles suunas.

Urmas Kruuse tundis huvi eksootiliste loomade müügi ja transpordi vastu. Ta märkis, et poepidajal peavad olema looma päritolu tõendavad dokumendid, s.t looma elutee peab olema jälgitav. **Pille Tammemägi** selgitas, et metsloomi ei tohi pidada lemmikloomana. Lemmikloomade turg tekib lemmikloomade järglaste baasil eelkõige spetsialiseerunud aretajate kaudu või kui loomapidajal tekib nõ üleliigseid lemmikuid, kellest soovitakse vabaneda. Kodus peetavate lemmikloomaliikide nimekiri peaks lähtuma kultuurilistest aspektidest ja ühiskonna ootustest.

Urmas Kruuse märkis, et kollektiivse pöördumise esindajate poolt kirjeldatud juhtumite puhul on tegemist kehtivate õigusnormide rikkumisega. **Pille Tammemägi** nõustus sellega. **Urmas Kruuse** sõnul on tegemist eelkõige järelevalve (sh sanktsioonide) küsimusega. Tuleb mõelda, milliseid loomaliike võiks lubada kodus pidamiseks ning kas ja kuivõrd peab olema

tõendatud looma päritolu. Ta küsis, kas VTK üheks osaks on kodus peetavate lemmikloomaliikide nimekiri. **Pille Tammemägi** vastas, et VTK väljatöötamise raames on arutatud positiivse loomaliikide nimekirja kehtestamist. Ta andis ülevaate teemadest, mis on kavas VTK raames üle vaadata ning tutvustas VTK analüüsi kontseptsiooni.

Urmas Kruuse avaldas arvamust, et hetkel puudub vajadus LoKSi muutmise seaduse eelnõu algatamiseks, sest ministeeriumis on ettevalmistamisel nimetatud seaduse VTK. Lisaks on mõned murekohad lahendatavad määruste tasandil. Täna on tegemist kollektiivse pöördumise esimese aruteluga ning eesmärk on ära kuulata ka teised osapooled. Tegeleda tuleb nii järelevalve tõhustamisega kui ka lemmiklooma ostja harituse tõstmisega. Ta arvas, et ka Eestis võiks kaaluda positiivse nimekirja loomist.

Aleksei Jevgrafov tegi ettepaneku algatada LoKSi muutmise seaduse eelnõu ning palus ettepanekut hääletada.

Urmas Kruuse palus Aleksei Jevgrafovil esitada kirjalikult konkreetne ettepanek, mida tuleks LoKSis muuta. Pärast kirjaliku ettepaneku esitamist, saab selle panna komisjonis hääletusele.

Aleksei Jevgrafov küsis, kas see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, et komisjoni esimees keeldub panemast hääletusele komisjoniliikme tehtud ettepanekut.

Marin Daniel vastas, et komisjon teeb otsuseid hääletamise teel ning kui komisjoniliige nõuab hääletust, siis tuleks ettepanek panna hääletusele.

Urmas Kruuse märkis, et enne Aleksei Jevgrafovi ettepaneku hääletamist tuleks aru saada, mis on ettepaneku (eelnõu) sisu. Ta lisas, et pärast Aleksei Jevgrafovi kirjalikult esitatud ettepanekut saab panna selle hääletusele.

Urmas Kruuse küsis, millal valmib LoKSi muutmise seaduse eelnõu VTK. **Pille Tammemägi** vastas, et VTK esitatakse avalikule konsultatsioonile eelnõude infosüsteemis k.a maikuus. Ta rõhutas, et enne kui keelustada lemmikloomade müük poodides, tuleb mõelda, milline saab olema üleminek ühelt süsteemilt teisele, sh milliseid muudatusi on vaja teha õigusruumis, järelevalves ja praktikas. Lisaks tuleb mõelda, kes võivad edaspidi müüa lemmikloomi, s.t millist pädevust (kvalifikatsioon ja väljaõpe) peavad omama lemmiklooma müüjad.

Züleyxa Izmailova avaldas arvamust, et Riigikogus on arutlusel mitu loomade heaoluga seotud teemat. Istungil arutatud küsimusi saaks lahendada LoKSi muutmise seaduse eelnõu VTK raames.

Aleksei Jevgrafov palus protokollida, et komisjoni esimees ei pannud hääletusele tema tehtud ettepanekut.

Urmas Kruuse palus Aleksei Jevgrafovil selgitada, mis on tema ettepaneku sisu, mida tuleks hääletada. **Aleksei Jevgrafov** ütles, et ta tegi ettepaneku algatada LoKSi muutmise seaduse eelnõu.

Martin Enn märkis, et täna saavad sotsiaalselt ja majanduslikult vähekindlustatud inimesed osta poest lemmikloomi. Tihtilugu soetatakse kauplustest lemmikuid emotsiooni ajendil, mõtlemata looma ülalpidamiskuludele, mis võivad olla mitmeid kordi kõrgemad looma soetamishinnast. Looma uuel omanikul ei pea olema mingisugusid eelteadmisi loomapidamisest. Olukord paraneks, kui looma uuelt omanikult saaks nõuda vastutust.

Marika Algepos märkis, et heaolu peab olema tagatud kõikidele loomaliikidele ning ühiskonnale ei tohi anda signaali, et õigused on ainult kassidel ja koertel. **Urmas Kruuse** nõustus, et kõiki loomaliike tuleb käsitleda võrdselt.

Urmas Kruuse tänas külalisi kollektiivsest pöördumisest ülevaate andmise ja küsimustele vastamise eest. Ta märkis, et istungil tõstatatud teemasid on võimalik arutada LoKSi muutmise seaduse eelnõu VTK koostamise raames ning komisjon soovib ülevaadet VTKst, kui see on valminud. Ta soovitas ministeeriumil kaaluda VTK raames ka neid teemasid, mida tänasel arutelul käsitleti. Ta palus Aleksei Jevgrafovil esitada oma ettepanek kirjalikult

järgmiseks komisjoni istungiks ning kui korrektne ettepanek esitatakse, saab seda hääletada komisjonis ka teispäeval.

3. Info ja muud küsimused

Infot ja muid küsimusi ei olnud

(allkirjastatud digitaalselt)

Urmas Kruuse
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Jaanika Lokk
protokollija